

Een woord over onzen geestelijken wasdom.

<https://hdl.handle.net/1874/353477>

g. c.

5

EEN WOORD

OVER ONZEN

GEESTELIJKEN WASDOM.

TWEEDE DRUK

TE ROTTERDAM,
BIJ M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zending-Genootschap,
1856.

Nº. LXI.

1875

1876

1877

1878

1879

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendelinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden; — namelijk: L. MERENS, Predikant, H. E. VINKE, Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, J. BRAVE, H. VAN DER LEEUW, Predikanten te Amsterdam, R. ADRIANI en J. J. VAN OOSTERZEP, Th. Dr.,

wij het derhalve ter harte nemen: „Wij moeten niet blijven, die wij thans zijn.” *Die slapen, dat ze des nachts slapen: die des daags zijn moeten altijd nuchteren zijn*, (1) en waken over hun harte. Opwassen moeten wij, *opwassen in Hem, die het Hoofd is* (2). Zoo eerst zal men niet beschaamd uitkomen in Zijne toekomst: zoo eens Hem volkomen *gelijk zijn*, als men *Hem zien zal gelijk Hij is*. (3)

Ik wenschte over „onzen geestelijken wasdom” een woord tot u te rigten: gelijk onze kinderen opwassen aan onze zijde; gelijk het zaad zich ontwikkelt op onze akkers en alzoo rijp wordt tot den oogst. Moge de Goddelijke genade in Christus onze vroeg wegstervende kinderkens spoediger overplanten in veel beter hof, toebetrouwende hen aan landlieden, die met eene zorg hen opkweeken, verre te boven gaande die, welke onze teederste liefde immer aan hen besteden kon; ons moge het, naar diezelfde genade, gegeven worden, op deze aarde vol doornen en distelen, van kinderen

(1) 1 Thess. V : 6—8.

(2) Coll. II : 19.

(3) Joh. III : 2.

ontwikkeld te worden tot jongelingen, en van jongelingen tot vaders: (1) ons, te groeijen als in het huis des Heeren geplant, om ook in den ouderdom nog, vruchten te dragen, verkondigende dat de Heere recht is. (2) Ja! wèl ons, wanneer het goede zaad des Evangeliums, op onze akkers uitgestrooid, niet viel bij den weg, noch op steenachtige plaatsen of tusschen de doornen. Van het eerste komt niets, van het andere iets, maar niet genoeg. Wèl ons, wanneer hetzelfde in goede, diep genoeg omgeploegde aarde is gezaaid, en alzoo opwast, gevende dertig-, zestig-, ja honderdvoudige vrucht. Maar zijnen tijd moet het zaad hebben. De plant moet kunnen groeijen. Gelijk in het rijk der natuur, alzoo ook in dat der genade: geen' vrucht voor dat het zaad opgeschoten is.

Komt, treden wij het voorgestelde onderwerp dieper in. En de meest mismoedigde denke aan Manasse (3), aan den tollenaar (4), aan den moordenaar (5), aan des Heeren

(1) 1 Joh. II: 12, 13.

(2) Ps. XCII: 14—16.

(3) 2 Chron. XXXIII.

(4) Luc. XVIII: 9.

(5) Luc. XXIII: 39 enz.

eigen woord: „ Vele laatsten zullen de eerste zijn. (1) Ook de geestelijke wasdom kan bespoedigd worden; en veel althans van het verlorene ingehaald.

„ Maar, ” zegt misschien iemand, „ ik voele dat nog geene enkele kiem van onvergankelijk zaad in den akker mijns harten gevallen is: dat ik, wel verre van kind of jongeling te wezen, zelfs nog geen zuigeling, wat het geestelijke leven betreft, te noemen zij. ”

Gaarne vooraf ook daarvan een enkel woord:

Van EUODIA, en SYNTYCHE, en CLEMENS, en anderen, wist Paulus het, dat hunne namen stonden opgeschreven in het boek des levens (2). En, indien hij dit van deze weten, indien hij van de geloovige Romeinen verzekeren kon, dat niets hen scheiden zou van de liefde van Christus (3); indien zijne vermaning aan de Corinthers eenige beteekenis zal hebben: „ beproeft u zelf, of gij in het geloof zijt ” (4), en indien Johan-

(1) Marc. X: 31. Luc. XIII: 30.

(2) Phil. IV: 2, 3. (3) Rom. VIII: 35—39.

(4) 2 Cor. XIII: 5.

nes geen onzin schreef, toen hij der geloovende gemeente verzekerde, dat zij met hem, uit God waren (1), dan zijn het deze onfeilbare godsgezanten alleen niet geweest, die betuigen konden: „wij gelooven,” maar dan kan ook elk, die zich biddende en menigmaal beproeft, weten, of hij den Heere Christus aanhangt en Hem toekomt, dan of hij nog vreemd is van het geloof in en de liefde tot Hem.

Ik spreek van het geloof in en de liefde tot Hem, in derzelver volledigen omvang naar de Schriften. Den Christus, Die ons in zich zelf den Vader openbaarde, komt al ons vertrouwen daarenboven toe, als Die zeggen konde: „Mijne leer is de mijne niet, maar Desgenen, Die mij gezonden heeft (2);” als Die, lijdende en stervende, de zonde gedragen heeft in zijn eigen lichaam op het hout (3); als Die ter rechterhand Gods zit, en voor de Zijnen bidt; en als Die wederkomt ten jongsten dage,

(1) 1 Joh. IV : 6.

(2) Joh. VII : 16, 17.

(3) 1 Petr. II : 24 verg. met Ezech. XVIII : 20, Lev. V : 7—10, XXII : 9 en XXIV : 15.

eigen woord: „ Vele laatsten zullen de eerste zijn. (1) Ook de geestelijke wasdom kan bespoedigd worden; en veel althans van het verlorene ingehaald.

„ Maar, ” zegt misschien iemand, „ ik voele dat nog geene enkele kiem van onvergankelijk zaad in den akker mijns harten gevallen is: dat ik, wel verre van kind of jongeling te wezen, zelfs nog geen zuigeling, wat het geestelijke leven betreft, te noemen zij. ”

Gaarne vooraf ook daarvan een enkel woord:

Van EUODIA, en SYNTYCHE, en CLEMENS, en anderen, wist Paulus het, dat hunne namen stonden opgeschreven in het boek des levens (2). En, indien hij dit van deze weten, indien hij van de geloovige Romeinen verzekeren kon, dat niets hen scheiden zou van de liefde van Christus (3); indien zijne vermaning aan de Corinthers eenige beteekenis zal hebben: „ beproeft u zelf, of gij in het geloof zijt ” (4), en indien Johan-

(1) Marc. X: 31. Luc. XIII: 30.

(2) Phil. IV: 2, 3. (3) Rom. VIII: 35—39.

(4) 2 Cor. XIII: 5.

nes geen' onzin schreef, toen hij der geloovende gemeente verzekerde, dat zij met hem, uit God waren (1), dan zijn het deze onfeilbare godsgezanten alleen niet geweest, die betuigen konden: „wij gelooven,” maar dan kan ook elk, die zich biddende en menigmaal beproeft, weten, of hij den Heere Christus aanhangt en Hem toekomt, dan of hij nog vreemd is van het geloof in en de liefde tot Hem.

Ik spreek van het geloof in en de liefde tot Hem, in derzelver volledigen omvang naar de Schriften. Den Christus, Die ons in zich zelf den Vader openbaarde, komt al ons vertrouwen daarenboven toe, als Die zeggen konde: „Mijne leer is de mijne niet, maar Desgenen, Die mij gezonden heeft (2);” als Die, lijdende en stervende, de zonde gedragen heeft in zijn eigen lichaam op het hout (3); als Die ter rechterhand Gods zit, en voor de Zijnen bidt; en als Die wederkomt ten jongsten dage,

(1) 1 Joh. IV: 6.

(2) Joh. VII: 16, 17.

(3) 1 Petr. II: 24 verg. met Ezech. XVIII: 20, Lev. V: 7—10, XXII: 9 en XXIV: 15.

om, als dan volkomen zalig te maken, allen die door Hem tot God zich hebben laten wederbrengen. En wie Hem, naar zijne eigene leer en naar die zijner Apostelen, lief heeft, heeft Hem, *en* om hetgene wij in Zijnen Persoon van den Vader zien, *en* om Zijn voorbeeld, *en* om Zijne leer, *en* om Zijn sterven tot vergevinge der zonde, *en* om Zijne werkzame en alregerende hemelzorg over allen, die Hem aangenomen hebben, *en* om Zijne trouw over hen in den grooten dag Zijner toekomst, lief.

En, of dit aannemen van dezen eeuwig Dierbaren in waarheid een dankbaar gebruik maken van Hem is in alle de genoemde betrekkingen; met andere woorden, of dit ons geloof in Hem opregt, dat is van harte gemeend, is; of hetzelfde ons het gemoed in beweging brengt en op ons werkt, — dit kunt gij immers weten? Gij hebt, immers, in alle voorkomende zaken uwe zelfbewustheid? Gij weet, in alle dagelijksche voorvallen des levens, wat gij beoogt of niet beoogt; wat gij meer, of minder of niet, waardeert; of waaromtrent gij ten eenemale

onverschillig, of afkeerig zijt; welke overleggingen bij lusteloosheid tot eenigen pligt, u, al, of niet, in beweging kunnen zetten; *wie* en *waarom* deze personen juist u aantrekken, *meer* dan *anderen*; — en wat dies meer zij. Maar hebt gij, daaromtrent, zelfbewustheid in het dagelijksche, even zookunt gij die bezitten in het geestelijke leven. Het dagelijksche leven van eenen Christen is toch een zeer aanmerkelijk deel van zijn geestelijk leven. Geestelijk te leven op de aarde; geestelijk te handelen en te spreken, in alle levensontmoetingen; — dat is, immers, het ware geloofsleven der echte discipelen des Heeren altijd geweest, en is het nog. Dat geeft, immers de ware eenheid tusschen hemel en aarde, en bereidt, op deze wereld, voor de toekomende. En zoo wordt dan de oplettendheid des Christens op zich zelf, dat is op zijne gewaarwordingen, genegenheden, wenschen, bedoelingen, woorden, handelingen, of ook op zijne onverschilligheid omtrent, of op zijnen tegenzin tegen personen of zaken, en op de ware oorzaken daarvan, alsmede op zijn zwijgen, of werkeloos blijven, in dagelijks voor-

komende levensgevallen, zijne oplettenheid tevens op zijn geloofs- of geestelijke leven, en, derhalve zijne zelfbewustheid ten aanzien van het eene, ook zelfbewustheid ten aanzien van het andere. En, vreest men soms, omdat de zaak zoo aangelegen en het harte zoo arglistig is, zich hierin te zullen kunnen bedriegen, indien die vrees niet verbijstert, dan is zij juist het onverwinnelijke bolwerk tegen het zelfbedrog; dan is op haar mede het woord toepasselijk: „Welgelukzalig is de man, die geduriglijk vreest” (1), zoo zal de bijbel de toetssteen uwer zelfbeproeving, en het gebed: „Heere, doorgrond Gij zelv' mij” (2), uwe behoefte zijn. Maar dan zal ook, zekerlijk deze opregte bede verhoord worden door dien Hemelschen Vader, Die geene steenen voor brood geeft, en Die lust heeft aan waarheid in het binnenste. Bij zulk eene biddende beproeving der opregtheid uwes geloofs zal gewisselijk de Heilige Geest getuigen met uwen geest (3).

En, waarvan zijt gij dan nu, bij zoodanige

(1) Spreuk. XXVIII: 14. (2) Ps. CXXXIX: 23.

(3) Rom. VIII: 16.

biddende zelfbeproeving, u zelf bewust? Werkt uw geloof in den Heer Jezus, als Gods Eeniggeboren, maar mensch geworden Zoon, en Evenbeeld, dit bij u uit, dat gij, den Vader door Hem kennende in al Zijne heerlijke en beminnelijke volkomenheden, gelijk in Zijne genadige gezindheden omtrent ons, Dezen hoogheerlijken God en Vader dan nu ook daardoor bewondert en aanbidt? dat uw verstand *gaarne* op Hem denkt? dat de genegenheden uwer liefde onwederstaanbaar naar Hem worden heengetrokken? dat gij Hem met ontzag en met genoeg beide, leert gehoorzamen? en dat gij zaligheid leert vinden in de mate der gelijkvormigheid aan Hem, welke voor u te bereiken is? Gij gelooft in den Heer als in den hoogsten Leeraar, Die, als den Eeniggeborene des Vaders, al wat Hij leerde, van den Vader heeft gehoord en geleerd, met onfeilbaar Goddelijk gezag sprak, en ons den vollen raad van God tot onze zaligheid, deels door zich zelf, deels door de ontwikkeling Zijner onfeilbare Apostelen, heeft bekend gemaakt: Werkt dit geloove nu ook dit op u

uit, dat gij, al wat alzoó als waarheid verklaard, en al wat beloofd, bevolen of bedreigd is, ook voor waarachtig houdt, dat gij er mede ingenomen zijt, ook boven alle andere denkwijze, voor zoo ver gij daarvan eenige kennis hebt, dat gij er met een zalig welgevallen in toestemt, en dat gij er al uw lust in vindt om er uw denken en oordeelen, uw willen en handelen, uw spreken en zwijgen, uw hopen en schromen, geheel naar te rigten? Uw geloof aan verlossing door Zijn bloed brengt dit werkelijk in u te weeg, dat gij, niet zoekende uwe eigene gerechtigheid op te rigten, aan deze regtvaardiging, door God noodig gekeurd, onderworpen zijt, en van ganscher harte in dezelve behagen hebt? Werkt hetzelfde zoo op uw gemoed, dat gij ziende, hoe het Hem en Zijne ondoorgrondelijke barmhartigheid behaagd heeft, onzer aller overtredingen op Hem te doen aanloopen, u in eeuwige liefde en dankbaarheid daarvoor als verliest? en dat gij tevens, in dat ontzaggelijke kruis aanschouwende, hoe veroordeelingswaardig ons diep bederf aangeschreven staat in Gods onfeilbaar gerigte,

blijkens de diepte der ellende, welke de Heer droeg, toen Hij *onze zonde* droeg, eenen eeuwigen afkeer tegen alle zonde opvat, en tegen uw bederf, met vele gebeden en zonder ophouden srijdt? En beweegt uw geloof in Hem, als Die ter regterhand Gods zit, en voor ons bidt, en wederkomt; beweegt u dit, om u aan Hem en Zijn bestuur toe te vertrouwen? Hem, indien gij gestruikelt of gezondigd hebt, om Zijne voorspraak, schuldbelijdende, aan te roepen? een vruchtdragende rank te zijn aan dien eenigen waren wijnstok, en blijmoedig op Zijne genade en toekomst te hopen? Als deze dingen u niet meer vreemd zijn, al ware het ook, dat dit uw geloof nog onvolkomen ware, en uwe oefening in de dienst van God, mede tot uw opregt leedwezen, nog niet naar de mate uwer verpligting en gelegenheden gevorderd, nogtans zoude vleesch en bloed u dat niet geopenbaard hebben, maar uw harte Jezus Christus zeggen den Heer te zijn door den Heiligen Geest. Ook de droefheid over deze onvolkomenheid des geloofs en der liefde, en de honger en dorst naar een volmaakt geloof

en eene waardige dankbaarheid: ook deze zijn geene vruchten, die op den akker der onverschilligheid, of wereldsgezindheid, of zondeliefde groeijen. En, indien gij al soms in geene geringe mate gevoelt, hoe het vleesch strijdt tegen den Geest, dat geestelijke in u, hetwelk uit Gods eigen Geest in u geboren is, strijdt toch wederkeerig tegen het vleesch; in verbond met het vleesch en deszelfs begeerlijkheden, staat gij, Gode zij dank! niet meer; gemeenschap met de zonde oefent gij derhalven niet; en de Heer ziet vruchten aan de zijnen, welke zij zelve niet zien. en niet kunnen, ook niet moeten zien (Matth. XXV: 34—36). Of, schaamt gij u, en niet ten onregte, over te ffaauwe liefde voor uwen Vader en uwen Verlosser; weet dan niettemin, dat *opregte* schaamte over te weinig liefde, zielkundig bezien, opregte en hartelijke, ja zelfs eene goede mate van hartelijke liefde veronderstelt; en, indien uwe genegenheden onwillekeurig en onwederstaanbaar uitgaan naar godvreezende vrienden van den Heiland, *daarom omdat zij Hem beminnen, en door Hem worden bemind*, al waren zij ook voor het

overige arm en veracht naar de wereld, of, al was hun ook overigens iets eigen, hetwelk u minder zoude aantrekken, weet dan, dat liefde voor den Vader en den Heer noodzakelijk ten grondslage moeten liggen van deze uwe toegenegenheid hunwaarts; en denk dankbaar en tot uwen troost aan het woord des Heeren: „Hieraan zal men weten of gij mijne discipelen zijt, indien gij malkanderen lief hebt (Joh. XIII: 35), en aan hetgeen de discipel, dien Hij lief had, schrijft: „Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben, want een iegelijk, die lief heeft Dingen, die geboren heeft, die heeft ook lief dengenen, die uit Hem geboren is.” (1 Joh. III: 14^a en V: 1^b).

Maar, hoezeer deze dingen door de goddelijke genade in ons zijn, zij kunnen en moeten in ons overvloedig worden (2 Petr. I: 8). Dat is Gods gebod: „Wast op in de kennisse en in de genade van den Heere Jezus Christus” (2 Petr. III: 18). En het ligt in den aard van het geestelijke leven, en is de vurigste begeerte van en behoefte voor het waar-

lijk geloovend hart. „Het pad der regtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag. (Spr. IV:18.)

En waarin bestaat dan deze geestelijke wasdom? In het algemeen zeker daarin, dat al het Christelijke, hetwelk door Gods Woord en Geest in het bedorven kind van Adam vernieuwd is, zich uitbreide en toeneme. Beteekent het dan niet alleen, dat men steeds overvloediger worde in alle goede werken, en krachtiger tegen alle zonde? Ongetwijfeld ook dit. Maar, gelijk in het Christendom alles van binnen naar buiten gaat, zoo is het ook hier. Van binnen huisvest het oorspronkelijke kwaad, hetwelk genezen moet worden. En daarom is het niet genoeg te zeggen, dat de geestelijke wasdom een toenemen is in goede werken en een vermijden van al wat er tegen over staat: daarom juist moet er meer gezegd worden.

Geestelijke wasdom is, allereerst, *ontwikkeling van geestelijke kennis*. Niet alleen van kennis, aangaande den letterlijken zin van het woord, maar van belangstellende en ge-

durig meer belangstelling opwekkende, van tot ons zelf inkeerende, en alles op ons zelf toepassende, kennis: zoodat hetgene in het woord als waarheid te lezen staat, door ons, als *voor ons* ook waarheid, beschouwd wordt, en *in ons* ook werkelijk waarheid wordt. Paulus bad voor de Colossers, dat zij vervuld mogten worden met de kennis van Gods wil, in alle wijsheid en geestelijk verstand. (Col. I: 9). Door dit meer ontwikkelde geestelijke verstand leeren wij den hoogen God klaarder kennen in Zijne heerlijkheid; ons zelf in onze het het oog vallende niet alleen, maar ook in onze verrijnde en omkleede zonden en strafwaardigheid; den geestelijken zin en de heerlijke uitgebreidheid der Goddelijke bevelen; en de geheele onmisbaarheid en dierbaarheid van den Verlosser *in alles*, waartoe Hij ons van den Vader gegeven is. Het gaat er mede, gelijk met den genezen' blindgeborenen, die eerst de menschen als boomen beschouwde, doch daarna in hunne ware gedaante hen zag. De jongeling ziet meer dan het kind, en de vader dan de jongeling. (1 Petr. II: 2 en 1 Joh. II: 12, 13). Het is er mede gelijk

met het licht: allengs breekt hetzelfde door nevelen heen. Wat ziet gij bij weinig licht? Immers alleen de groote, spoedig in het oog vallende, voorwerpen, die u omringen. Wat bij meer licht? Immers ook de kleinere, die uwe woonvertrekken stoffeeren, ook die in derzelver hoeken staan. En op den vollen dag, vooral als de zon zijne stralen *zeer helder* in uwe binnenkamer schiet, zult gij zelfs het menigvuldige stof ontdekken, *hetwelk er te voren evenzeer was, maar hetwelk gij bij minder licht slechts niet gezien hadt.* Een waardig Kerkvader zeide: „Als ik mij „zelf ken, dan ken ik U, o mijn God!” Een veel ouder wijze wederkeerig: „Nu ziet „U mijn oog: daarom verfoeije ik mij” (1). Want hoe meer geestelijk gezigt van God, des te meer geestelijk gezigt van onze onwaardigheid en zonde: en hoe meer kennis van ons hart, des te meer vatbaarheid voor de kennis en het begrip van God, gelijk Bijbel en Evangelie Hem openbaren, in onderscheiding van de denkbeeldige Godheid, welke de ligtvaardige inbeelding des menschen zich

(1) De vrome Job, H. XLII: 5, 6.

schept. — En past gij dit nu op den ganschen inhoud van uwen Bijbel toe, dan overziet gij eenigzins het schoone veld der Christelijke kennis, aangaande den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest; aangaande Gods werken en wegen; aangaande de natuur en de geschiedenis; aangaande den mensch en zijne bestemming, zijnen oorsprong, zijnen val, zijne wederaanneming, zijne vernieuwing en verwachtingen. Voegt gij er nog de kennis en ervaring bij, — hoe men kwade grondbeginselen en drijfveren, ja schuilhoeken van zelfbedrog, in zich begint op te merken, voor welke men vroeger blind was; hoe men meer en meer ontwikkeld leert inzien, wat men vroeger aangaande zonde, schuld en strafwaardigheid meer oppervlakkig beleed; hoe men, door velerlei ervaring van Goddelijke magt en wijsheid, en liefde, en trouw, in verschillende lotgevallen des levens, meer van Zijne heerlijke grootheid kennen leerde, dan men te voren uit Bijbel en Evangelie van dezelve zag; of, eindelijk, hoe men, het zij ten aanzien van de Godsregering over menschen en volken, het zij van wereld en men-

schenkennis, of die van ons eigen gestel en hart, het zij ten aanzien van de beoefening des geloofs en der godzaligheid, het zij van de bedachtzaamheid in het gebruik van middelen, ter bestrijding van een *bepaald* kwaad, of ter volvoering van eenige *bepaalde* goede zaak, — hoe men, zeg ik, met het tijdsverloop van jaren te dezen aanzien vele *ondervindelijke* wetenschap, als een schat, vergadert: dan zult gij de hooge waardij gevoelen van de Apostolische bede, straks genoemd, en u zelf en den uwen geene betere liefde kunnen bewijzen, dan door vurig te blijven smeeken: „Hemelsche Vader! geef ook ons veel van *dat* verstand.”

Geestelijke wasdom is daarenboven, *toemen in waardering van den Heere Jezus en van de goddelijke genade in en door Hem.* Dat we hier wederom waardeering van den Heere Jezus bedoelen niet alleen als Gods Evenbeeld, in Wien we den Vader zien, en als ons voorbeeld, aan hetwelk wij gelijk worden moeten, maar in alle Zijne zaligmakende betrekkingen, behoeft wel geene aan-

wijzing. Hoe meer wasdom in de kennisse Gods en van zich zelf, des te meer wasdom in de Christuswaardering. Want, hoe wijzer men wordt, des te meer zal men gevoelen, dat men Hem tot het leven en de godzaligheid, volstrekt niet ontberen kan. En, wederkeerig, hoe meer Christuswaardering, des te meer wasdom in den ganschen omvang van het geestelijke leven. Want, hoe meer men Hem aanroept en waardeert, des te meer beantwoordt Hij dat met onuitsprekelijke liefde en gaven. Ook dat is geestelijke wasdom, wanneer de veroordeeling van onze zondigheid, dat is, van de *zelfzucht*, waarmede wij in plaats van met *liefde tot God* vervuld zijn, wanneer deze veroordeeling in *Zijnen* dood voor ons, en wanneer alzoo de verheerlijking des Goddelijken regts op onze vurigste liefde en gehoorzaamheid, en van Zijn *regtvaardig* gezag tegen onze zonde in en door deze *Zijne* gehoorzaamheid tot in den *kruisdood duidelijker* en *dierbaarder* wordt aan het, de zonde in haren *waren* aard steeds dieper kennend, verstand en harte des Christens. (Rom. III: 20-28, V geheel, VIII: 1-4, Gal. III: 13, Phil. III: 1-16).

Als men zoo geene eigene regtvaardiging meer *wil*, welke uit eenigerlei wet is, maar de regtvaardiging, die uit God is, en ontvangen wordt door HAAR GAARNE TE WILLEN en alzoo van ganscher harte te gelooven of aan te nemen als zijn geschenk; als men door dit dankbaar geloof juist heiliger, tot in alle de bijzonderheden van het leven naauwgezetter en met die teederste liefde voor God vervuld mag zijn, welke men te vergeefs zal zoeken, daar, waar de aard der zonde nog niet genoeg wordt gekend, om aan *alle* eigene regtvaardiging *geheel* verloochend te zijn; als men zoo het leven der zalige vereeniging met den Heer, gelijk die der ranke met den wijnstok leven mag; dan draagt men, door Zijne zielezorg en door den H. Geest zekerlijk zich gelukkig ontwikkelende vruchten. Ja! Hij de stam en zijne levenskrachten in ons overgaande en werkende, zoo vindt men het *verloren* Paradijs terug.

Geestelijke wasdom is verder: *steeds meer behoefte aan verheffing der ziel naar Boven te gevoelen.* Dat: „Ijdelheid der ijdelheden,”

van den Prediker, „'t is alles ijdelheid” — (1) men verstaat het, gelukkig opwassende, hoe langer zoo beter. Men gevoelt hoe langer zoo meer overeenstemming met den vromen dichter: „Wien heb ik nevens U omhoog? Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog Op aarde nevens U toch lusten? Niets is er daar ik in kan rusten” (2). Men heeft hoe langer zoo meer behoefte aan het gebed. Men gevoelt dezelve ook steeds aan het meer plegtige gebed. Maar men gelooft tevens, hoe langer zoo meer dat het ware bidden bestaat in de opregte, ootmoedige en vurige begeerte der afhankelijkheid, welke van Boven vraagt, wat we ons zelv' en malkanderen niet verschaffen kunnen. En men leert alzoo, hoe langer zoo beter, dat *bidden zonder ophouden* (3), waardoor Mozes, voor Pharao staande, zich vasthield als ziende den Onzienelijke (4); waarin Nehemia zijne strekte vond, toen hij voor den koning Arthasasta stond, *in zijn hart* sprekende tot zijnen God, toen zijne lippen tot den aardschen gezaghebber spra-

(1) Pred. I: 2.

(2) Ps. LXXIII: 13 in Rijn.

(3) 1 Th. V: 17.

(4) Hebr. XI: 27.

ken (1); en waarop de Apostelen, mede uit eigene ervaring, zoo zeer hebben aangedrongen (2). Hoe meer men opwast, des te meer gewent men zich aan God en den Heer; des te beter kent men dat: „Ik stelle den Heer geduriglijk voor mij” (3); „ik zal dan geduriglijk bij U zijn” (4); en staan er geheele reijen van gedenkteekenen der Goddelijke goedertierenheid, en van gobeedsverhooring, op onzen levensweg. In die vereeniging der ziel *met*, in die verheffing *tot*, in dat vertrouwen der ziel *op* God en den Heer, door den Heiligen Geest, is haar leven, hare kracht, haar innigst vergenoegen. Hoe meer wasdom, hoe meer het haar, haar aangaande, goed is nabij God te zijn (5).

Geestelijke wasdom is ook, *dat men steeds zuiverder wordt in beginselen en bedoelingen, en dat men dit zijn Christendom meer en meer als het ware inweeft* IN ALLES *wat men doet.* De oppervlakkige is tevreden met *veel te doen*; die opwast ziet er tevens

(1) Neh. II: 4, 5. (2) 1 Th. V: 17. (3) Ps. XVI: 8.

(4) Ps. LXXIII: 23. (5) Vs. 28.

meer op *hoe* en *waarom* hij alzoo handelt. Hoe meer geestelijke wasdom, des te meer verloochening aan het *eigen ik* des *zelfroems* en der *zelfbedoeling*. Hoe meer geestelijke wasdom, des te meer is de eer van God en het geluk van anderen doel en oogmerk; daarin ons hoogste genot. Des te meer wordt alles onder de vertegenwoordiging van Gods alziend oog, in gehoorzame onderwerping aan Zijnen wil, uit dankbare liefde tot Hem, in geloovige vereeniging met den Heere Christus, en in zuivere liefde tot de broederen, en tot allen, verrigt. Zoodat de geestelijke wasdom niet alleen werkelijk *veel* doet, hoeveel daarop ook aankomt, onder dat schoone kleed kan oock de Satan der eergierigheid zich als een Engel des lichts verbergen, maar dat *vele*, hetwelk ons vergund wordt te doen, oock *wel* zoekt te doen.

En zoo doet de geestelijke wasdom steeds toenemen in *werkdadig Christendom* en *zondenstrijd*. Het geestelijke leven openbaart zich. Het kan niet anders. Het is van binnen opregt en welgemeend, warm en krachtig,

en dat kan niet verborgen of besloten blijven. De lippen *kunnen* niet zwijgen van des Heeren lof, en de overige vermogens *kunnen* niet werkeloos nederzitten, waar Hij, in Zijne Voorzienigheid, tot werken of strijden roept. En als nu de geestelijke wasdom ééne zonde bestrijdt, of ééne deugd najaagt, dan bestrijdt zij tevens alle zonden, en dan jaagt zij tevens alle deugd na, omdat zij het verkeerde *beginsel* bestrijdt, en het goede *beginsel* van liefde en vreeze des Heeren, opwekt. De nog minder ontwikkelde meent wat groots te doen, wanneer hij *ééne* hem bijliggende zonde vermijdt; die opwast in de genade, tast dieper door, en vernietigt *den wortel*, uitgravende tevens eene gansche menigte takken en bladeren, die op denzelfden groeiden. Even zoo ontziet de geestelijke wasdom geenerlei wereldsche en erger dan wereldsche³³ verzoeking³³en, en dient gemakkelijker anderen door de liefde, geeft gemakkelijker zijnen zin voor anderen over, en staat opwellende zondige begeerlijkheden, gemakkelijker af, door liefde en eerbied voor God en den Heer. De geestelijke wasdom

maakt eenpariger in gedrag, voorzigtiger in woorden, bedachtzamer in den omgang en standvastiger in heilige bedoelingen, zonder dat men zich laat afschrikken, noch door eigen onbekwaamheid, noch door anderer tegenwerking. Door geestelijken wasdom, eindelijk, wordt men hoe langer zoo meer genezen van het zoo jammerlijk belemmerende menschenbehagen. De liefde van Christus dringt, en de hope der heerlijkheid brengt de belangrijkste werkzaamheden voort bij den Christen. En heeft men iets goeds bedoelende, zijns ondanks, gebrekkig gehandeld, men weet bij Wien men toevlugt mag nemen; men kent de goddelijke genade over een iegelijk die zijner regtvaardiging onderworpen is, men zoekt het te herdoen en nu beter te doen, men bidt om meer kracht en wijsheid des Heiligen Geestes; men grijpt des Heeren beloften wederom aan; en dringt door allen tegenstand heen. Zoo gaat men voort van kracht tot kracht, zoekende elken dag, ieder in zijnen kring, te kennen wat den Heere welbehagelijk is; en voorts aan Hem nederig overlatende, wat Hij blijkens

den loop der omstandigheden, en blijkens Zijne wenken, welke in de overtuiging van ons verstand, en in den daarop gegronnen redelijken en godvruchtigen lust onzes harte, met bedachtzame vrijmoedigheid mogen opgemerkt worden, al of niet, door ons tot stand brengen en werken wil.

Ziet daar, waarde lezer! een en ander, hetwelk nog voor veel uitbreiding vatbaar was. Maar genoeg om eene hoogstgewichtige en, daar zij met de hartelijkste liefde tot uwe eeuwige behoudenis geschiedt, zeker niet te vrijmoedige vraag tot u te rigten; zij betreft *onzen* wasdom.

Als we ons, na dit een en ander gelezen en begrepen te hebben, ernstig in de tegenwoordigheid Gods brengen, die onze harten kent en regtvaardig oordeelt: als we ons, aan de eene zijde, wachten, om ons te vleijen met ijdele inbeeldingen, niet voorbijziende de bedriegelijkheid van het menschelijk hart, hetwelk zoo ligtelijk schijn voor wezen houdt, en, aan de andere zijde, om gelukkigen wasdom te ontkennen, zoo we dien mogten op-

merken, als zijnde niet ons werk, maar dat van Gods Geest, Wien we, door miskennenning van Zijne liefde tot ons, niet bedroeven mogen: welk is dan het besluit?

Is hetgene we schreven u niet helder genoeg voor den geest, neem de moeite elke bijzonderheid over te zien, en er u zelf met bedaarden geest bij te vergelijken, biddende: Doorgrond *Gij* mij, o Heere!

Zie tegen die zelfbeproeving niet te zeer op uit vreeze voor smartelijke ontdekkingen. Beter immers eene ziekte bij tijds ontdekt, dan dat zij innerlijk verteert. Niet ontdekt zijnde, wordt zij doodelijk; opgemerkt zijnde, al ware het, in den beginne, ook met eenigen schrik, is zij te genezen.

En, doe dan gelijk met uwe bloemen, of met uw koorn, of met uwe kinderen en met alles, op welks wasdom men let. Vergelijk u niet met *gisteren* en *eergisteren*; want die wasdom is ligt onmerkbaar. Maar bij hetgene *gij voor eenen geruimen tijd* waart, en *bij de levensjaren, in welke* het zaad des Woords Gods *begon* zichtbaar op te wassen op uwen akker: en vraag dan of er wasdom bij u is, al of niet?

Of, kan het ons onverschillig zijn? Zal het geestelijke door het natuurlijke leven beschaamd worden? Zal alles wassen, en zullen wij stilstaan? Zal het genadeloon daar boven niet geëvenredigd zijn aan het opwassen hier beneden? Hoe zou het ons smaken, indien we eens slechts dertigvoudige vrucht gedragen hadden, terwijl wij de heerlijkheid van zestig- of honderdvoudige hadden kunnen genieten? Kent gij ook de pijnlijkheid der zelfbeschuldiging over hetgene men *had kunnen*, ofschoon gemengd met zalig dankgevoel over hetgene men *heeft mogen* worden? Ja, ofschoon door dit dankgevoel overtroffen? En is het ook der moeite waardig zich van alle moedwillige of zorgeloze aanleiding tot die vermenging van gewaarwordingen, allerzorgvuldigst, met Gods genade, te wachten?

Dat uw harte dan getuige! Dat Gods Geest getuige met uwen geest! Alleenlijk wil ik hier voor u afschrijven wat de menschkundige KIST, in zijne beoefeningsleer, schreef: D. II, St. I. bladz. 102—105. „Wij kunnen voortgang gemaakt hebben in de beoefening van „het Christendom en over het geheel nog

„ blijven maken , schoon wij voor het tegen-
 „ woordige *schijnen* te verachten. De eene
 „ of andere bedorvenheid kan voor het te-
 „ genwoordige met meer geweld aanvallen en
 „ voor een' tijd overheerschen. Dit kan voor
 „ eenen tijd op onzen geestelijken welstand van
 „ nadeeligen invloed zijn , schoon wij , over
 „ het geheel genomen , sints wij in Christus
 „ geloofden , goede vorderingen gemaakt heb-
 „ ben op het pad des levens. Een kind kan
 „ door eene ziekte worden aangevallen , die
 „ zijnen groei voor eenen tijd verhindert , en
 „ echter kan het zeer in krachten zijn toege-
 „ nomen , wanneer men zijnen tegenwoordi-
 „ gen toestand bij zijnen vorigen vergelijkt.
 „ De bijzondere ongesteldheid zelve van den
 „ Christen kan aan zijnen geestelijken wel-
 „ stand , over het geheel genomen , dienst-
 „ baar zijn. Onder het worstelen met de
 „ grootere kracht eener bedorvenheid kan het
 „ besef van de noodzakelijkheid van Christus ,
 „ en de waardering van Zijne verdiensten en
 „ van Zijnen Geest bij hem grooter worden.
 „ Gelijk een boom in den winter dood schijnt ,
 „ daar hij bladeren , bloesem , of vruchten mist ,

„ en echter leeft en nieuwe krachten verga-
 „ dert, om naderhand des te heerlijker te
 „ prijken, dus is het ook met den Christen.
 „ Hij heeft ook zijnen wintertijd, doch houdt
 „ echter niet op te leven, en wordt dan
 „ niet zelden voorbereid om ook zijne lente-
 „ en zomerdagen te hebben, en vele vruch-
 „ ten te dragen. Ja, zelfs kan datzelfde,
 „ dat ons somtijds als een blijk van verachte-
 „ ring kan voorkomen, wel eens een bewijs
 „ van vordering in het Christendom zijn.
 „ Menigeen, die opregt voor God wenscht te
 „ wandelen, en in de daad dit tot zijn doel
 „ en toeleg stelt, meent, dat hij hoe langer
 „ hoe slechter werdt, en nog erger is dan
 „ te voren. En wordt hij dat in de daad?
 „ Is zijne meening gegrond? Verre daar van
 „ daan. Daar is ware Godsvreeze in zijn
 „ hart, en zijn tegenwoordig leven is van
 „ zijn vorig gedrag zichtbaar onderscheiden.
 „ Maar van waar dan deze zijne oordeelvel-
 „ ling? Van zijne *meerdere* zelfkennis en
 „ *sterke* begeerte naar de hoogere dingen.
 „ Hij daalt dieper en dieper in zijn hart ne-
 „ der, en ontdekt daar zonden en bedorven-

„ heden, die te voren ten eenemale zijne
 „ aandacht ontslipten. Hij wordt dus niet
 „ erger; maar hij ziet meer, wie hij is en
 „ wat er in hem gevonden wordt. Hoe meer
 „ hij van het beminnelijke der heiligheid leert
 „ kennen, hoe grooter zijne dorst naar hei-
 „ ligheid is, maar dan ook, hoe grooter
 „ zijne onvoldaanheid over zich zelf is, wan-
 „ neer die vuriger begeerten, naar de mate
 „ van haren gloed, niet verzadigd worden.
 „ Hij vordert dan niet minder dan te voren,
 „ maar zijne vordering is niet geëvenredigd
 „ aan het meer aangevuurd verlangen van zijn
 „ hart, om heilig te leven. En dus is dat-
 „ zelfde, hetwelk hij als een blijk van ver-
 „ achtering aanziet, een gunstig bewijs van
 „ zijne toeneming in het Christendom.”

Zegt iemand: „Vlei mij niet: want ik
 ben buiten twijfel verachterd;” — ook aan
 u een woord.

Wees ook gij nog dankbaar dat gij deze
 uwe verachtering ontdekken moogt en dat gij
 haar erkennen wilt. Trek u het woord des
 Heeren ernstig aan: „ik heb tegen u, dat
 „ gij uwe eerste liefde verlaten hebt: zoo

„ dan gedenk waarvan gij uitgevallen zijt en „ doet andermaal de eerste werken” (1). Laat oprechte schaamte uwe schuldbelijdenis vergezellen. Zoek gemeenschap over dezen uwen teruggang te oefenen met den dood en de voorspraak van den Heer, maar geloof dan, in dien weg, de Goddelijke genade. Bevee! u ernstig aan de vriendschap des Heiligen Geestes, Die, met Goddelijk alvermogen, u versterken kan in den inwendigen mensch, en met veel teederer liefde nog, dan te voren, verbinden aan den Heer en aan den Vader. Rigt zoo wederom op de trage handen en slappe knieën. En maakt regte paden voor uwe voeten, opdat hetgene kreupel is niet verdraaid en worde, maar dat het veel meer genezen worde (2). Onderzoek u zelf. Is er ook eenige zonde, aan welke gij, *tegen uwe conscientie aan en met toeleg*, blijft toegeven? Of heeft ook uwe aardschgezindheid, of ingeslovene navolging van den bedorven wereldtoon, of gebrek aan naauwgezetheid in schijnbaar geringere afwijkingen, den Heiligen Geest bedroefd? Derft gij daardoor ook regt-

(1) Openb. II: 4, 5. (2) Hebr. XII: 12, 13.

vaardig Zijne gemeenschap? En zijt gij alzoo ook ongemerkt meer en meer vervreemd geworden van het leven Gods? Is misschien de regtvaardiging des bloeds van den eeuwig dierbaren Verlosser u wel zoo dierbaar gebleven als voorheen, en als het strijden en streven van dengene is, die dagelijks Christus kruis en voorspraak waardeert, en aan de genade zijns Gods levendiger behoefte gevoelt? En moet u daartoe deze teruggang ook misschien dienen, opdat gij tot dat levendiger gevoel uwer behoefte aan schuldvergevende en heiligende goedertierenheid en alzoo tot de eerste liefde terugkeert, welke te vuriger is, naar mate de genade in Christus meer gewaardeerd wordt, en te zuiverer en krachtiger maakt in de werken, naarmate zij vuriger is? Of, hebt gij ook de eenzame overdenking en het gebed der afzondering verzuimd, in hetwelk de Heer ons zelf is voorgegaan? Is uw omgang met de lieden dezer eeuw, met wie men niet, dan over aardsche dingen spreken kan, ook te veelvuldig, en die met degenen, die Christus en de dingen die boven zijn, zoeken, wel zoo overvloedig als eertijds? In eenen tijd, in

welken dat deel van de gemeenschap der heiligen zoo spaarzaam geoeffend wordt, zonde dit zelfs niet te verwonderen zijn. Zoo dan breek alle deze verkeerde dingen, zonder menschenvrees, af; en bouw alle deze goede dingen, zonder mismoedigheid, op. Ik zeg: *zonder mismoedigheid*, welke immers van de ware ootmoedigheid zoo verre verwijderd is. Wel zegt de Heer ook nog: „*Zoo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen*” (1). Maar ditzelfde woord doet immers Zijne genade hopen en vertrouwen, *indien gij u nog bekeert*. Ontwaakt dan, en wacht u dat gij niet weder insluimert. Weet het nu, eens voor altijd, waardoor gij terugge zijt gegaan, en waakt en bid steeds tegen alle deze verzoekers en verzoekingën. Blijft dagelijks, uw leven lang, als vermoeiden en beladenen, zoo arm als gij zijt, tot den Heer komen, om in Hem gevonden te worden, niet hebbende noch willende uwe regtvaardigheid, maar de regtvaardigheid die uit God is, door het geloof. Blijft in vereeniging met Hem door dit geloove, terwijl het uwe dag is, werken en

(1) Openb. II: 5.

jagen naar de volmaakte hemelsche toekomst, naar welke uwe ziele dorst. En gewisselijk, het zal u weder blijken, dat God Zijnen kinderen niet is gelijk een vreemdeling, dat de Heer getrouw is, en dat de vertroosting des Heiligen Geestes mild zijn over degenen die ze zoeken. Alleenlijk, zoo vele beloften Gods als er zijn, neemt die dan ook, als in Christus ja en amen, Godverheerlijkend, maar dan ook vast en rustig aan, verlatende u op Zijn woord.

Wat zal ik tot u zeggen, die wel niet over verachtering behoeft bekommerd te zijn, maar die, niettemin, met schaamte, en ziende op uwe vurige begeerte naar vordering,¹⁾ ook met verwondering vraagt: „Waarom vorder ik niet meer?” (1) Veel van hetgeen ik u ook zoude kunnen aanwijzen en raden, zou herhaling worden van het reeds gezegde. Lees dat, indien gij er niet reeds veel van hebt toegepast, andermaal, en gaat aan de hand des besten Leidsmans, steeds met bezadigden tred voort, dankende voor hetgene gij on-

(1) Men leze ook No. 41 onzer Kleine Stukjes, getiteld *Waarom word ik niet beter?*

vangen hebt, en biddende om meerdere genade. Zeker zoude men verwonderd vragen: hoe toch *zoo veel* belemmering op deze goede paden? ook stemmen wij het gaarne toe dat uit de algemeene oorzaak van ons bederf, wel veel, maar niet alles te verklaren is. De schuld ligt bij ons. Gods dierbaar woord bezitten wij. Daarin spreken tot ons Jezus en de Apostelen en alle de Profeten. Aan nog levende wegwijzers en voorbeelden ontbreekt het ons mede niet. Zoo genadig zorgt de Heer. Maar het gebruik van dezen onwaardeerbaren Bijbelschat is menigmaal te schaars en te ondoelmatig. De gehechtheid aan de zinnelijke dingen is te groot. De omgang met regt Christelijke medemenschen is te zeldzaam. De gewone, meer af- dan opleidende levensomgang, al is dezelve ook overigens nog niet verkeerd te noemen, is *te* overvloedig. Zoo is de verstrooiing te aanhoudend. Zoo kan men niet genoeg tot zich zelf inkeeren, en zoo wordt het wandelen in Gods tegenwoordigheid grootelijks belemmerd, en het aantal der oogenblikken gewis zeer aanmerkelijk, waarin niet van ons gelijk van Mozes kan ge-

tuigd worden: „Zij zien den Onzienelijke” (1). O! laat ons ook hier wijsheid leeren. Neen! ons Bijbellezen zij niet als ter loops. Neen! het toepassen van deszelfs uitspraken op ons zelf, het gemoedelijk nadenken, het zelfbestraffend naar binnen zien, het waken en strijden, hetwelk hier zoo noodig is, geenen enkelen dag van ons leven zij het ons geheel vreemd. Wil wel niet te veel op eenmaal. Ook in het geestelijke leven gaat niets bij sprongen, zoo min als in het natuurlijke voort. Hielde men dit niet onder het oog, men zoude bij veel honger en dorst naar de gerechtigheid, ligt moedeloos, ja wrevelig worden, omdat men niet zoo spoedig vordert als men wenscht. Maar, jaag niettemin ernstig naar vordering, en dring door alle beletselen heên. Verzet u, in het algemeen, tegen *alle* zonden in u. Maar zoek vooral uwe hoofdzonde te leeren kennen welke u meest vleit, in welke gij meest valt, en welke alsdan alles bij u in beweging brengt, en de moeder wordt van vele andere verkeerdheden. Tegen deze bovenal gewaakt en gestreden; vermeden alle gelegen-

(1) Hebr. XI: 27.

heid om in dezelve te vallen; en rijst zij op, alsdan haar van u geworpen, gelijk men eenen verachtelijken aanvaller op onze veiligheid van zich stoot. Of kondet gij dat niet, is er dan ook nog eenige heimelijke gemeenschap met dezelve zonde in u, welke op andere wijze eerst moet verbroken worden? Even zoo tegen het algemeene beginsel uwer kleinmoedigheid en angstvallige bekommelingen u verzet, moedig gelijk een held. Wie op de regte wijze tegen ééne zonde strijdt, en ééne deugd najaagt, zal tevens, — wij hebben het gezien, — het geheele zondige beginsel in zich aantasten, en in allen heiligen zin gewinnen. Maar niet anders is het met de velerlei kleinmoedigheden. En wie vele vruchten van al wat liefelijk is en eerlijk is en wel luidt aan zijnen boom begeert, die zie vooral naar de gezondheid van den wortel der geloofsvereeniging zijner ziele met den Heere Christus, ook als zijnen Schuldverzoener en Voorspraak bij God, opdat niet heimelijk *aan dezen wortel* worde geknaagd, en *daardoor* de geheele boom kwijne, niet gevende dan onvoldragene vruchten. Nog iets, geliefde lezers! bidden wij wel

genoeg? Doen wij het wel genoeg voor ons zelf? Doen wij het wel genoeg voor malkander? Van boven toch dalen de goede gaven, welke wij behoeven, af. God geeft den wasdom en wil immers den Heiligen Geest geven den-genen die Hem bidden? En zouden we om den onmisbaren invloed van dezen Hoogheerlijke niet voor malkanderen vragen? Dan moesten we malkander niet liefhebben. De gansche gemeente is één huisgezin. Door het gebrek aan wasdom des eenen moet ook noodzakelijk de andere lijden, en de gemeente ver-valt, waar de broeder den broeder vergeet. (1) Ja, de onaangenaamheden aan dat verval ver-bonden, zijn eene regtvaardige bezoeking over der Christenen onachtzaamheid op de wijsheid van den Heer, die, immers in het volmaakte voorschrift des gebeds ons niet leerde zeggen: „mijn Vader” maar „onze Vader.” of twij-felt gij aan verhooring. Neen! God heeft zijne kinderen te lief om hun te weigeren wat goed is. Dat ondervond Abraham, toen alle

(1) Men leze ook No. 44 onzer Kleine Stukjes, getiteld: *Het voorbidden voor anderen, een plicht der Chris-telijke liefde.*

regtvaardigen die er nog in Sodom waren, op zijne bede werden gespaard (1). Dat ervarende Mozes, toen de Heere, hoewel reeds gezegd hebbende: „Laat Mij begaan, dat Ik dit volk „verdelge, dan zal Ik Mij uit u een nieuw „volk scheppen,” zich echter door zijne aller godvruchtigste smeekingen verbidden liet (2). Dat aanschouwde Job, toen het woord des Heeren tot Elifaz luidde: „Laat mijn „knecht Job voor u bidden, want zekerlijk „Ik zal zijn aangezigte aannemen, opdat „Ik ulieden niet naar uwe dwaasheid en „doe” (3). Dat zag de gemeente te Jeruzalem toen Petrus op hare smeekingen, uit de gevangenis werd verlost (4). Dat bleek aan Paulus, toen, om zijnentwille, gespaard wierden allen die met hem in het schip waren (5), en, toen de gemeenten gesterkt werden en bloeiden, ook omdat hij zijne knieën, ten hunnen goede, gedurig voor den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus boog (6). En, hoewel het somtijds zoude kunnen wezen:

(1) Gen. XVIII en XIX: 22. (2) Exod. XXXII: 7-14.

(3) Job. XLII: 8.

(4) Hand. XII.

(5) Hand. XXVII: 24.

(6) Efes. III: 14.

„ Al stond Mozes en Samuel voor Mijn aan-
 „ gezigte, zoo zoude toch Mijne ziele tot
 „ dezen volke niet keeren, drijf ze weg van
 „ Mijn aangezigte en laat ze uitgaan (1).”
 Voor degenen die in Christus zijn, zal de
 Vader in den hemel het broedergebed hoo-
 ren. (2) De regtvaardigen roepen en de Heere
 hoort. *Hij doet het welbehagen der genen,
 die hem vreezen, en Hij hoort hun geroep
 en verlost ze.* (3) Komt, sterken we zoo
 malkanders hand, gij allen, die den Heere
 Christus zoekt en lief hebt! al hadden we
 malkander van aangezigte ook nimmer gezien!
 Welzalig hij, die al zijn kracht en hulp
 alleen van Hem verwacht; (4) want mensch-
 kundig en waarachtig is de wonderspreuk:
 „ als ik zwak ben, ben ik magtig.” (5)

En, als gij, zoo opwassende in Hem, Die
 het Hoofd is, nogtans nog vele ellendigheid
 in u bevindt, als onvolkomenheid van geloof
 en gebrek aan schuldigen ijver en godzalig-
 heid; ja, al ware het dat gij nog dagelijks

(1) Jerem. XV: 1. (2) Rom. VIII: 15.

(3) Ps. CXLV: 19. (4) Ps. LXXXIV: 3 in rijm.

(5) 2 Cor. XII: 10^b.

met uwe ongeloovigheid en met de booze lusten van uw vleesch te strijden hadt; nogtans, wanneer zoodanige gebreken u, door de genade des Heiligen Geestes, van harte leed zijn en gij niets vuriger begeert dan van uw ongeloof ontheven te zijn en naar alle Gods geboden te wandelen, alsdan mogen zoodanige gebreken u aan Gods genade over u niet doen vertwijfelen. Neen, waar strijd is, daar is leven en wasdom: houdt aan in denzelfen en in den gebede. En, leert uit dezen duurzaam *kwellenden* zondigen aard de Goddelijke genade, het kruis van Golgotha, de duurzame liefde des Heeren in den hemel en de gemeenschap des Heiligen Geestes slechts te ernstiger waarden. Leert er de zonde bij eigene ervaring te beter door kennen in alle hare ondankbaarheid en te krachtiger door verfoeijen. Leert te vuriger verlangen naar den hemel, waar de verlossing der zonden geheel zal zijn voltooid. Leert er te ootmoediger door wandelen voor God, en te nederiger voor de menschen; met anderen te meer medelijden te hebben; den naasten uitnemender te achten dan u zelf, en uwe zedelijke krach-

ten naar eene der wijze bedoelingen uwes Hemelschen opvoeders, te laten oefenen in den strijd. Dan zal ook deze, u nu nog *kwellende* zondige aard, met allen strijd en verzoeking, u moeten medewerken ten goede, en nu reeds uw dank mogen opstijgen, dat hetgeen uwe *kwelling* geworden is, gewisselijk uwe *keuze* of uwe *lust* niet meer kan zijn, zelfs niet meer het voorwerp van het *minste* behagen uwer ziele. De wereldsgezindheid, de zondenliefde, de zorgeloosheid, kent deze ook zoodanige kwellingen? Wie heeft ze u dan geleerd? Immers zijn het niet zoo zeer kwellingen der angst voor Gods gerechtigheid? Welke booswigt zou deze niet soms kennen? Maar ach! in haar hoort men nog slechts de droefheid der wereld, welke in verstrooiing, in vernieuwde zorgelooze gerustheid, en alzoo in den dood eindigt? (1) Evenmin zijn het immers kwellingen eener *eerzuchtige* schaamte, dat gij nog zoo gedurig als een hulpeloos zondaar komen moet? Ach! wat is dit soort van schaamte, wel beschouwd, anders dan

(1) 2 Cor. VII: 10.

gewijzigde zelfzucht? Neen! de kwellingen, welke gij kent, zijn immers die der *innige bittere* zielsdroefheid over, uwes ondanks, nog gedurig bijliggend, ofschoon bestreden, bederf, (1) en alzoo juist daarom *zuiver en heilig*, omdat gij het weet en gelooft, dat hetzelve u met al uwe zonden in Christus vergeven is? Deze is de droefheid, welke het geloof vergezelt. Deze is mede onder de droefheid naar Gods wil te tellen, welke gedurig nieuwe bekeering tot zaligheid werkt. Zij is en *blijft* een onzer beste geneesmiddelen. Maar, zegt het mij, heeft vleesch en bloed u haar geleerd? *Onze Heere Jezus Christus, en onze God en Vader, die ons heeft lief gehad en gegeven heeft eene eeuwige vertroosting en goede hope in genade, vertrooste uwe harten en versterke u in allen goeden woorden en werke* (2).

(1) Gal. V: 17. Rom. VII 18—23.

(2) 2 Thess. II: 16, 17.